

УРСУЛА ЛЕ ГУИН САМОТА

Част 0 от „Хейнски цикъл (разкази)“

Превод от английски: Владимир Германов, 2013

chitanka.info

*Добавка към „БЕДНОСТ. Втори доклад за
Единайсет-Соро“ на мобил Ентселене
'темхарионтерегуис Лист, направена от дъщеря
и Спокойствие*

Майка ми, полеви етнолог, приемаше усилието да научи всичко за хората от Единайсет-Соро като лично предизвикателство. Фактът, че използва децата си, за да се справи със задачата, може да се разглежда или като егоизъм, или като всеотдайност. Сега, когато прочетох доклада ѝ, знам — в края на краищата е решила, че е постъпила зле. Тъй като съм наясно какво ѝ е струвало, ще ми се да знае, че съм ѝ благодарна — защото ми позволи да израсна като човек.

Малко след като непилотирана сонда съобщила за хора от хаински произход на единайсетата планета от системата Соро, майка ни се присъедини към орбитален екипаж като резерва на тримата първи наблюдатели на повърхността на планетата. Преди това беше прекарала четири години в градовете-дървета на близката Хуту. Брат ми Роден в радост беше на осем години, а аз — на пет. Затова тя поиска година-две служба на кораб, за да можем да прекараме известно време в училище от хаински тип. Брат ми много харесваше дъждоносните джунгли на Хуту, но макар и да беше усвоил местната комуникация, брахияцията, почти не умееше да чете, пък и двамата бяхме станали яркосини от кожни гъбички. Докато Роден се учеше да чете, а аз — да нося дрехи, и двамата минавахме противогъбична терапия, майка ни се заинтригува от Единайсет-Соро не по-малко от наблюдателите, които бяха озадачени от това място.

Всичко това е описано в доклада ѝ, но аз ще го разкажа така, както го чух от нея, това ми помага да си спомням и разбирам. Езикът на местните беше записан от сонда, а наблюдателите го изучаваха година. Множеството диалектни разновидности прикриваха собствения им акцент и езиковите им грешки, и те съобщиха, че езикът не бил проблем. Въпреки това обаче комуникацията се оказала проблематична. Двамата мъже изпаднали в изолация, били посрещнати с подозрение и враждебност, не успели да установят никакъв контакт с

местните мъже, които живеели в уединени къщи, или сами като отшелници, или по двама. Попадали и на общности от млади мъже, но когато опитвали да установят контакт с тях и навлизали в територията им, тези групи от момчета или бягали, или отчаяно се спускали към тях и се опитвали да ги убият. Жените, които живеели в така наречените „разпръснати селища“, ги прогонвали със залпове камъни още щом наближели къщите им. „Мисля си — докладва единият от тях, — че единствената обща дейност на хората от Соро е хвърлянето на камъни по мъжете.“

Никой от наблюдателите не успява да размени повече от три думи с местен мъж. Един от тях се съвкупил с жена, която отишла в лагера му. Съобщава, че макар тя многократно и настойчиво да му показвала какво иска, изглежда, се смутила от опитите му да разговаря с нея, отказвала да отговаря на въпросите му и го оставила, както се изразява той: „веднага щом получила за каквото е дошла“.

На жената наблюдател било позволено да се настани в неизползвана къща, в „село“ (лелински кръг от седем къщи). Тя дала чудесни сведения за всекидневния живот, доколкото можела да го наблюдава, и провела няколко разговора с възрастни жени и много повече с деца. Установила обаче, че никога не я канят в къща на друга жена, нито пък очаквали от нея да помага или да иска помощ за каквато и да било работа. Разговорите на нормални теми не били посрещани добре от другите жени. Децата, нейните единствени информатори, я наричали „леля Смахнато плямпало“. Нестандартното ѝ поведение предизвиквало все повече недоволството и недоверието на другите жени и те започнали да държат децата си настрана от нея. Напуснала. „Няма начин — оплакала се на майка ми — възрастен човек да научи каквото и да било. Те не задават въпроси, не отговарят на въпроси. Каквото научават, научават го като деца“.

Аха, казала си майка ми и се замислила за Роди и мен. И поискала да прехвърлят семейството ѝ на Единайсет-Соро със статут на наблюдател. Стабилите провели с нея обстойно интервю по ансибъл, разговаряли с Роди, дори с мен — не го помня, тя обаче ми е казвала, че съм разказала на стабилите всичко за новите си чорапи, — и се съгласили да изпълнят искането ѝ. Корабът трябвало да остане на ниска орбита, предишните наблюдатели да се върнат и станат част от

екипажа, а тя да осъществява контакти по радиото по възможност всеки ден.

Имам смътен спомен от дървесния град и как си играех на кораба със същество, което трябва да е било котенце или малко демонче. Първите ми ясни спомени обаче са от къщата ни в лелинския кръг. Беше наполовина под земята, наполовина над земята, със стени от преплетени пръчки, замазани с кал. Аз и майка ми стоим вън, на топлото слънце. Между нас има голяма кална локва, в която Родиналива вода с кошница. После тича пак до реката, за да вземе още вода. Аз с удоволствие бъркам калта с ръце, докато стане гъста и гладка. Вземам две пълни шепи и ги плясвам върху стената на къщата, където са се показали пръчките. Майка казва на нашия нов език: „Точно така! Идеално!“, и аз си давам сметка, че това е работа и аз я върша. Ремонтирам къщата. Правя каквото трябва, както трябва. Аз съм компетентен човек.

Никога не съм се съмнявала в това, докато живеях там.

В къщата сме, вечер е, Родина говори с кораба по радиото, защото му липсват разговорите на стария език, а и бездруго се очаква да им разказва разни неща. Майка плете кошница и ругае сцепените тръстики. Аз пея песен, за да заглуша Родина, така че никой в лелинския кръг да не го чуе, че говори странно, а и бездруго обичам да пея. Научих песента онзи следобед в къщата на Хиуро. „Осъзнавай, слушай, слушай, осъзнавай!“ — пея аз. Когато майка престане да кълне, слуша, после пуска рекордера. Все още е останал малък огън от приготвянето на вечерята, която е прекрасен корен от пиги — не мога да се наситя на пиги. Тъмно и топло е, ухае на пиги и горящ духур, мирисът е силен — свят аромат, който гони магии и лоши чувства, а докато пея „Осъзнавай, бъди нащрек“, се унасям все повече и се облягам на майка, която е тъмна и топла, и ухае на майка, силна и свята, пълна с добри чувства.

Всекидневието ни в лелинския кръг се повтаряше. По-късно на кораба научих, че хората, които живеят в изкуствено имплицирани условия, наричат този живот „прост“. Никога и никъде, където съм била, не съм срещала човек, който смята живота за нещо просто. Мисля, че животът или времето изглеждат прости, ако оставиш настрана подробностите — както планетите изглеждат гладки от орбита.

Животът ни в лелинския кръг обаче определено беше лесен, в смисъл, че лесно получавахме нещата, от които имахме нужда. Имаше достатъчно храна, която можеше да се събира или отглежда, да се яде сурова или готви, достатъчно влакна, които да се берат, киснат и предат, за да се тъкат за дрехи и завивки, достатъчно тръстики, за да се плетат кошници и покриви. За нас, децата, имаше много други деца, с които да си играем, майки, които да се грижат за нас, и много да се учим. Нищо от това не е просто, при все че е достатъчно лесно, когато знаеш как да го правиш, когато си даваш сметка за дребните неща.

Не беше лесно за майка ми обаче. За нея беше трудно и сложно. Трябваше да се преструва, че познава подробностите, макар да ги учеше в момента, и трябваше да се чуди как да докладва и обяснява този начин на живот на хора от друго място, които не го разбираха. За Роди беше лесно, докато не стана трудно, защото беше момче. Аз учех какво и как да правя, играех си с децата и слушах песента на майките.

Първият наблюдател беше съвсем прав — за една зряла жена беше невъзможно да научи как да създаде душата си. Майка не можеше да отиде да слуша песента на друга майка — би било твърде странно. Всички лели знаеха, че не е била възпитана добре, и някои от тях я обучаваха доста, без тя да си дава сметка за това. Бяха решили, че майка ѝ вероятно е била безотговорна и е продължила да търси, вместо да се установи в лелински кръг, така че дъщеря ѝ не е получила нужното образование. Поради тази причина дори най-надменните от лелите винаги ме оставяха да слушам заедно с децата им, така че да стана образована личност. Но разбира се, не можеха да поканят в къщите си друг възрастен. С Роди трябваше да ѝ повтаряме всички песни и истории, които бяхме научили, а после ги разказвахме и на радиото, докато тя ни слушаше. Но никога не се справи както трябва, нито веднъж. И как би могла, щом опитваше да се учи вече пораснала и след като винаги е живяла с магьосници?

— Осъзнавай! — имитираше тя моята тържествена и вероятно дразнеща имитация на лелите и големите момичета. — Осъзнавай! По колко пъти на ден казват това? Какво да осъзнаваш? Та те не са наясно какво са руините, не познават собствената си история — не се осъзнават един друг! Дори не разговарят помежду си! Осъзнавай, как ли пък не!

Когато ѝ разказвах историите за Преди времето, които леля Садне и леля Ноит разказваха на дъщерите си и мен, тя често чуваше не нещата, които трябваше да чуе. Разказах ѝ за народа от Преди времето, а тя заяви:

— Това са предците на народа, който е тук сега.

Когато възразих:

— Тук и сега няма народ. Има само личности — тя не разбра.

Роди хареса историята за мъжа, който живеел с жени: държал жените в кошара, както някои отглеждат плъхове за ядене, и всички те забременели, и всяка родила по сто бебета, и бебетата пораснали като ужасни чудовища, и изяли мъжа, и майките, и се изяли взаимно.

Майка ни обясняваше, че това е приказка за човешкото пренаселване на тази планета отпреди хиляди години.

— Не, не е — възразих. — Това е приказка с поука.

— Ами да — съгласи се майка. — Поуката е: недей да имаш много бебета.

— Не, не е — настоях. — Кой би могъл да има сто бебета, дори и да иска? Мъжът е бил заклинател. Правел е магии. Жените са ги правели с него. Затова децата им са били чудовища.

Ключът, разбира се, е думата „текел“, която много елегантно се превежда с хаинската дума „магия“ — изкуство или сила, която нарушава природните закони. За майка е трудно да разбере, че някои наистина смятат повечето взаимоотношения между хората за неестествени. Че бракът например или управлението, може да се разглеждат като зли магии, изтъкани от заклинатели. За нейните хора е трудно да повярват в магията.

Корабът непрекъснато питаше дали сме добре и доста често някой стабилен се включваше с ансибъла в нашето радио и разпитваше майка и нас. Тя винаги успяваше да ги убеди, че иска да остане, че въпреки разочарованията си върши работата, която първите наблюдатели не бяха успели да свършат, че Роди и аз сме щастливи като риби във вода. Мисля, че и майка беше щастлива, след като веднъж свикна с бавното темпо и непрекия начин, по който трябваше да научава нещата. Беше самотна, липсваха ѝ други възрастни, с които да си приказва, и ни уверяваше, че щяла да се побърка, ако ни нямало нас. Ако ѝ е липсвал секс, не го показваше с нищо. Мисля обаче, че докладът ѝ не е особено пълен по въпросите за секса, може би защото

я тревожеха. Знам, че когато в началото заживяхме в лелинския кръг, две от лелите, Хедими и Бехю, се срещаха, за да правят любов, и Бехю ухажваше майка ми. Майка обаче не разбра, защото Бехю не говореше така, както майка искаше. Тя не проумява как е възможно да правиш секс с човек, в чиято къща не ти е позволено да влезеш. Веднъж, когато бях на девет или там някъде и слушах някои от по-големите момичета, я попитах защо не излезе да търси.

— Леля Садне ще се грижи за нас — уверих я обнадеждено. Беше ми омръзнало да съм дъщерята на необразованата жена. Искях да живея в къщата на леля Садне и да съм като другите деца.

— Майките не ходят да търсят — отвърна тя презрително като истинска леля.

— Напротив, понякога ходят — настоях аз. — Трябва. Иначе как имат по повече от едно бебе?

— Ходят при установили се мъже, близо до лелинския кръг. Бехю се върна при мъжа от хълма Червена бабуна, когато искаше второ бебе. Садне се вижда с Куция мъж от долното течение, когато иска да прави секс. Познават мъжете наоколо. Никоя от майките не търси.

Дадох си сметка, че в този случай тя е права, а аз греша, но продължих да държа на своето.

— Добре. Защо и ти не отидеш да видиш Куция от долното течение? Не искаш ли секс? Миги казва, че иска секс непрекъснато.

— Миги е на седемнайсет — отговори майка сухо. — Гледай си своята работа.

Прозвуча точно както другите майки.

В детството ми мъжете бяха някаква безинтересна мистерия. Появяваха се много често в разказите за Преди времето, а момичетата от пеещия кръг си шушукаха за тях. Аз обаче рядко виждах мъже. Понякога мярках някой, докато събирах храна, но те никога не се приближаваха до лелинския кръг. През лятото Куция от долното течение се чувстваше самотен, докато чакаше леля Садне, и идваше да дебне не много далеч от лелинския кръг — не в храсталака или долу, до реката, разбира се, където можеха да го вземат за разбойник и да го убият с камъни — а на открито, на хълмовете, така че всички да виждаме кой е. Хиуру и Дидсу, дъщерите на леля Садне, казаха, че тя правила секс с него, когато излязла да търси за първи път, след това

винаги правела секс само с него и никога не била изпробвала другите мъже от околността.

Също така им споделила, че първото дете, което родила, било момче, и го удавила, защото не искала да отгледа момче, което после да отпрати от дома. Смятаха това за странно, както и аз, но не беше нещо, което да се случва рядко. Една от историите, които чухме, беше за удавено момче, което израснало под водата и уловило майка си, когато отишла да се къпе, опитало да я задържи под водата, докато и тя се удави. Жената обаче успяла да се измъкне.

Във всеки случай Куция от долното течение седя няколко дни на хълмовете и пя протяжни песни, заплита и разплита косата си, която беше дълга и блестеше черна на слънцето, а леля Садне винаги отиваше по за нощ-две с него и се връщаше тросната и нервна.

Леля Ноит ми обясни, че песните на Куция от долното течение били магия. Не обикновената лоша магия, а големи добри заклинания, както се изрази тя. Леля Садне не можеше да устои на тези заклинания.

— Но той няма и половината от чара на някои мъже, които съм срещала — добави леля Ноит, усмихната замечтано.

Диетата ни, макар и отлична, беше с много малко мазнини, което, според майка, обясняваше доста късното начало на пубертета. Момчетата рядко имаха менструация, преди да навършат петнайсет, а момчетата съзряваха значително по-късно дори от тази възраст. Жените обаче започваха да гледат момчетата накриво още при първите признаци на юношеството. Най-напред леля Хедими, която бездруго вечно беше намусена, после леля Ноит, после дори леля Садне започнаха да извържат глава пред Роди, да го изолират, да не отговарят, когато ги заговори.

— От къде на къде си играеш с децата? — попита го веднъж старата леля Днеми толкова ядно, че той се прибра у дома разплакан. Още не беше навършил четиринайсет.

Най-малката дъщеря на Садне, Хиуру, беше моя духовна сестра, най-добрата ми приятелка, може да се каже. Нейната по-голяма сестра Дидсу, която вече беше в пеещия кръг, един ден дойде при мен с много сериозно изражение.

— Роди е много хубав — каза ми. Аз се съгласих с гордост.

— Много едър, много силен — продължи тя. — По-силен е от мен.

Аз пак се съгласих гордо, после започнах да отстъпвам назад.

— Не правя магия, Спо — успокой ме тя.

— Правиш! — троснах се. — Ще кажа на майка ти!

Дидсу поклати глава.

— Опитвам да говоря истината. Ако моят страх е причина за твоя страх, вината не е моя. Така трябва да бъде. Говорихме за това в пеещия кръг. Не ми харесва — каза тя и разбрах, че говори сериозно. Имаше меко лице, мек поглед, винаги беше най-милата от децата.

— Ще ми се той да беше дете — добави. — Ще ми се и аз да бях. Но не можем да бъдем.

— Продължавай тогава да бъдеш глупава стара жена — троснах се и избягах от нея. Отидох в скривалището си край реката и плаках. Извадих святостите от душеторбичката си и ги подредих. Едната от тях — няма значение, ако ви кажа — беше кристал, който ми даде Роди — прозрачен в горния край, мътно червен в основата. Държах го дълго, после го оставих. Изкопах дупка под голям камък, увих кристала в листа от духур и квадратно парче, което откъснах от полата си — от красив, фин плат, която Хиуру беше изтъкала и ушила за мен. Откъснах парчето отпред, където щеше да се вижда. Сложих кристала в дупката и после седях дълго там, близо до него. Когато се прибрах у дома, не обелих и дума за Дидсу и какво ми каза тя. Роди обаче беше смълчан, а майка ми имаше разтревожен вид.

— Какво си направила с полата си, Спо? — попита ме. Вдигнах леко глава, но не отговорих. Тя отново заговори, после се отказа. Най-накрая се беше научила да не говори на човек, който иска да мълчи.

Роди си нямаше духовна сестра, но все по-често играеше с двете момчета, които бяха най-близо до възрастта му — Еднеде, година или две по-голям от него, слабо, тихо момче, и Бит, който беше само на единайсет, но шумен и безразсъден. Тримата непрекъснато ходеха някъде. Аз не обръщах особено внимание, отчасти защото се радвах, че се отървавам от Бит. С Хиуру практикувахме осъзнаване, а е уморително винаги да осъзнаваш Бит, който крещи и скача наоколо. Не беше в състояние да остави когото и да било на спокойствие, сякаш чуждото спокойствие отнемаше нещо от него. Майка му Хедими го бе образувала, но тя не беше толкова добра в песните и разказването на истории, колкото Садне и Ноит, а Бит беше прекалено буен, за да слуша която и да било от двете. Когато и да ни видеше с Хиуру да

опитваме бавен ход или да седим и да осъзнаваме, той висеше наоколо и вдигаше шум, докато не ни ядоса достатъчно, за да го изгоним, а той сумтеше подигравателно:

— Тъпи момичета!

Попитах Роди както правят с Бит и Еднеде, и той отговори:

— Момчешки работи.

— Като например?

— Практикуваме.

— Какво? Осъзнаване?

След малко каза кратко:

— Не.

— Тогава какво практикувате?

— Борба. Да ставаме силни. За момчешката група. — Изглеждаше мрачен, но след малко добави: — Виж. — Показа ми нож, който беше скрил под матрака си. — Еднеде казва, че трябва да имаш нож, тогава никой няма да те нападне. Не е ли красив?

Беше метален — стар метал, от времето на стария народ, — оформен като тръстика, изкован и наточен от двете страни, с остър връх. Парче полирано дърво от кремъков храст беше пробито и мушнато като дръжка, за да пази ръката.

— Намерих го в изоставена мъжка къща — каза Роди. — Аз направих дървената част.

Гледаше го с обич. Ала не го държеше в душеторбичката си.

— Какво правиш с него? — попитах, докато се чудех защо и двете страни са остри, така че да се порежеш, ако го използваш.

— Пазя се от нападатели — отговори той.

— Къде е тази изоставена мъжка къща?

— Далече. Чак зад Скалистия връх.

— Мога ли да дойда с теб, ако ходиш пак?

— Не — каза той, не нелюбезно, но категорично.

— А какво се е случило с онзи мъж? Умрял ли е?

— В потока имаше череп. Навярно се е подхлъзнал и се е удавил.

Никак не ми звучеше като Роди. В гласа му имаше някаква особена нотка — като глас на възрастен. Меланхолия. Сдържаност. Отидох при него за успокоение, но след това тревогата ми се задълбочи. Върнах се при майка и я попитах:

— Какво правят в момчешките групи?

— Правят естествен подбор — отговори тя не на моя език, а на нейния, с напрегнат глас. Вече невинаги разбирах хаински и нямах представа какво иска да каже, но тонът ѝ ме разстрои. И за мой ужас видях, че е започнала да плаче беззвучно.

— Трябва да се преместим, Спокойствие — каза ми. Продължаваше да говори хаински, без да си дава сметка. — Няма причина едно семейство да не може да се премести, нали? Жените идват и си отиват, когато решат, така ли е? Никой не се интересува какво прави който и да било друг. Никой не се интересува от нищо. Освен да гонят момчетата от града!

Разбирах повечето от думите, които изричаше, но я накарах да повтори всичко на моя език. След това изтъкнах:

— Където и да отидем обаче, Роди ще е на същата възраст, със същия ръст и така нататък.

— Тогава ще си тръгнем — каза тя разгорещено. — Ще се върнем на кораба.

Отдръпнах се от нея. Никога преди не се бях страхувала от майка си. Никога не беше използвала магия върху мен. Майката има голяма сила, но в нея няма нищо неестествено, освен ако не се използва срещу душата на детето.

Роди не се страхуваше от нея. Той имаше своя собствена магия. Когато тя му каза, че възнамерява да се приберем на кораба, той я разубеди. Каза ѝ, че искал да постъпи в момчешката група. Искал го от година вече. Мястото му вече не било в лелинския кръг, при жените, момичетата и малките деца. Искал да живее с другите момчета. По-големият брат на Бит, Ийт, беше член на момчешка група в територията Четири реки, и би се грижил за момче от неговия лелински кръг. И Еднеде се готвеше да замине. Напоследък Роди, Еднеде и Бит бяха разговаряли с някакви мъже. Мъжете не бяха невежи или глупави, както мислеше майка. Не говореха много, но знаеха много.

— Какво знаят? — попита майка мрачно.

— Знаят как да бъдат мъже — отговори Роди. — Аз ще стана като тях.

— Не и такъв тип мъж, не и ако зависи от мен! Роден в радост, не трябва да забравяш мъжете на кораба, истинските мъже. Няма нищо

общо с тези жалки, мръсни отшелници. Не мога да допусна да израснеш и да мислиш, че трябва да станеш като тях!

— Те не са такива — възрази Роди. — Би трябвало да поговориш с някого от тях.

— Не бъди наивен — заяви тя с грозен смях. — Знаеш много добре, че жените не отиват при мъже, за да *говорят*.

Знаех, че не е права. Всички жени от селото ни познаваха всички установени мъже на три дни път в околността. Разговаряха с тях, когато излизаха за храна. Стояха настрана само от тези, на които нямаха доверие. И най-често тези мъже изчезваха след много кратко време. Ноит ми бе казала: „Собствената им магия се насочва против тях“. Искаше да каже, че другите мъже ги прогонват или убиват. Аз обаче не споменах нищо такова, а Роди само добави:

— Е, мъжът от Скалната пещера е много свестен. И ни заведе на мястото, където намерих тези неща, останали от стария народ. — Бяха някакви древни артефакти, които много развълнуваха майка. — Мога да отида в момчешката група поне за малко. Трябва. Така ще науча много! Ние изобщо нямаме по-солидна информация за мъжете. Всичко, което знаем, е от тукашните лели. Аз ще остана там достатъчно дълго, за да събера материал за нашия доклад. След като напусна момчешката група или лелинския кръг, няма да мога да се върна на никое от двете места. Ще трябва да отида на кораба или да опитам да стана мъж. Остави ме да опитам истински, моля те, майко!

— Не знам защо мислиш, че трябва да се учиш как да бъдеш мъж — поклати глава тя след малко. — Ти вече знаеш как.

Тогава той се усмихна и майка го прегърна.

Ами аз, помислих си. Дори не знам какво е корабът. Искам да съм тук, където е душата ми. Искам да продължа да се уча да бъда на света.

Страхувах се от майка и Роди, и двамата правеха магии, така че не казах нищо, замълчах, както ме бяха учили.

Еднеде и Роди заминаха заедно. Ноит, майката на Еднеде, беше щастлива, както и нашата майка, че двамата ще са заедно, макар че не каза нищо. Вечерта, преди да заминат, двете момчета минаха през всички къщи в лелинския кръг. Това отне доста време. Къщите бяха разположени нарядко, едва се виждаха една от друга, а между тях имаше шубраци, градини, напоителни канавки и пътеки. Майките и

децата във всяка къща чакаха, за да кажат „довиждане“, само че не го казваха. На моя език няма думи за „здравей“ и „довиждане“. Канеха момчетата вътре и им даваха нещо за ядене, нещо, което биха могли да отнесат със себе си чак до територията им. Когато си тръгваха, всеки в домакинството отиваше при тях и ги докосваше по челото или бузата. Спомням си как Ийт обиколи лелинския кръг по същия начин. Тогава плаках, въпреки че не го харесвах кой знае колко, защото ми се струваше толкова странно някой да си отиде завинаги, като че ли е умрял. Този път не плаках. Събуждах се отново и отново, докато не чух Роди да става преди зазоряване, да си взема нещата и да излиза тихо. Знам, че и майка беше будна, но постъпихме както трябва и останахме да лежим, докато той тръгна и дълго след това.

Четох нейното описание, което е озаглавила: „Съзряващ юноша напуска лелински кръг: оцелели елементи от церемонията“.

Поиска от него да сложи радиостанция в душеторбата си и да се свързва с нея поне от време на време. Той се възпротиви.

— Нека го направя както трябва, майко. Няма смисъл да започвам, ако не го направя както трябва.

— Просто не мога да понеса да не те чувам от време на време, Роди — каза тя на хаински.

— Ако радиото се развали или го вземат, или нещо друго се случи, ще се тревожиш много повече, вероятно без никаква причина.

Накрая тя се съгласи да изчака половин година, до първите дъждове. След това щеше да отиде на определено място — голяма развалина край реката, която бележеше южния край на територията, — а той щеше да опита да отиде там, за да се срещнат.

— Чакай само десет дни обаче — заръча ѝ той. — Ако не мога да дойда, значи не мога.

Майка се съгласи. Помислих си, че е като майка на малко бебе, която казва „да“ на всичко. Това ми се струваше погрешно. Все пак смятах, че Роди е прав. Никой не се връщаше при майка си от момчешката група.

Но Роди се върна.

Лятото беше дълго, ясно, красиво. Аз се учех да звездогледам. Това става така — лягаш навън на някое открито възвишение през сухия сезон нощем, харесваш си звезда на източното небе и я наблюдаваш, докато прекоси небето и залезе. Разбира се, можеш да

отклониш поглед, за да починат очите ти и дори да задремеш, но целта е да гледаш звездата и звездите около нея, докато усетиш, че планетата се върти, докато осъзнаеш как звездите, светът и душата ти се движат заедно, в едно. След като звездата залезе, спиш, докато не те разбуди зората. Тогава както винаги поздравяваш изгрева с осъзната тишина. Бях много щастлива на хълмовете в онези топли, чудесни нощи, в онези ясни сутрини. Първите един-два пъти звездогледахме с Хиуру, но след това ходехме сами и беше по-добре сами.

Веднъж се връщах от такава нощ по тясната долина между Скалист връх и Хълм над дома при първа зора, когато един мъж изведнъж мина през храсталака и застана пред мен.

— Не се страхувай! — каза ми. — Слушай!

Беше едър, полугол. Вонеше. Застанах неподвижно, като пръчка. Каза ми: „Слушай“, както го казваха лелите и аз започнах да слушам.

— Брат ти и приятелят му са добре. Майка ти не бива да ходи там. Някои от момчетата са в банда. Ще я изнасят. Аз и още някои избиваме лидерите. Ще мине известно време. Брат ти е в друга банда. Добре е. Кажи й. Повтори сега какво ти казах.

Повторих го дума по дума, както се бях научила да правя, когато слушам.

— Така. Добре — кимна той, тръгна нагоре по стръмния склон с късите си, силни крака и изчезна.

Майка щеше да се отправи към територията на Четирите реки веднага, но аз предадох посланието на мъжа и на Ноит и тя дойде на верандата на нашата къща, за да говори с майка. Аз слушах, защото тя говореше неща, които не знаех добре, а майка изобщо не знаеше. Ноит беше дребна, добродушна жена, която доста приличаше на сина си Еднеде. Обичаше да преподава и да пее, така че децата винаги се тълпяха около къщата й. Видя, че майка се готви за пътуване. Каза й:

— Мъжът Къща на хоризонта казва, че момчетата са добре. — Разбра, че майка не слуша, но продължи. Преструваше се, че говори на мен, защото жените не поучават жени: — Той казва, че някои от мъжете разбиват бандата. А правят това, когато момчешките групи станат порочни. Понякога сред тях има магьосници, водачи, по-големи момчета, дори мъже, които искат да сформират банда. Установилите се мъже убиват магьосниците и се грижат никое от момчетата да не пострада. Когато бандите излязат от териториите, никой не е в

безопасност. Установилите се мъже не харесват това. Грижат се лелинският кръг да е в безопасност. Така че и брат ти ще бъде добре.

Майка продължи да слага корени от пиги в мрежата си.

— Изнасилването е нещо много, много лошо за установилите се мъже — каза ми Ноит. — То означава, че жените няма да отиват при тях. Ако момчетата изнасят някоя жена, може би мъжете ще избият всички момчета.

Майка най-накрая се заслуша.

Не отиде да се срещне с Роди, но през целия дъждовен сезон беше ужасно нещастна. Разболя се и старата Днеми изпрати при нея Дидсу, за да я лекува със сироп от плод за повръщане. Докато беше болна, водеше записки за болести и лекове, и как по-големите момичета трябва да се грижат за болните жени, защото жените никога не влизат в къщите на други жени. Не престана да работи и не престана да се тревожи за Роди.

Късно през дъждовния сезон, когато задуха топлият вятър и жълтите медени цветове оцветиха хълмовете — времето на златния свят, Ноит дойде и завари майка да работи в градината.

— Мъжът Къща на хоризонта съобщи, че всичко е наред в момчешката група — каза тя и продължи по пътя си.

Майка започна да си дава сметка, че макар никой зрял човек да не влиза в къщата на друг зрял човек и рядко да разговарят помежду си, макар мъжете и жените да имат само кратки, често съвсем случайни отношения и мъжете да прекарват живота си в истинска самота, все пак съществува някаква общност, широка, тънка, фина мрежа от деликатни и определени намерения и въздържание — някакъв социален ред. Докладите ѝ до кораба бяха изпълнени с това ново разбиране. И въпреки всичко намираше живота на Соро за ограбен, смяташе хората там просто за оцелели, за нещастни отломки от развалините на нещо голямо.

— Скъпа — каза ми на хаински. На моя език няма начин да кажеш „скъпа“. Говореше ми на хаински у дома, така че да не го забравя напълно. — Скъпа, да обясняваш непонятните технологии с магия е примитивизъм. Това не е упрек, а само описание.

— Технологиите не са магия — отвърнах.

— За тях обаче са. Погледни историята, която току-що записа. Заклинателите от Преди времето можели да летят във въздуха и под

морето в магически кутии.

— *Метални кутии* — поправих я.

— С други думи, самолети, тунели, подводници, цялата изгубена технология, се обяснява чрез свръхестественото.

— *Кутиите* не са магически — възразих. — *Хората* са. Били са заклинатели. Използвали са силата си, за да придобият власт над други хора. За да живее праведно, човек е трябвало да се пази от магии.

— Това е културен императив, защото преди хиляда години неконтролираната експанзия на технологиите е довела до катастрофа. Точно така. Има съвършено рационално обяснение за едно ирационално табу.

Не знаех какво означават „рационално“ и „ирационално“ на моя език. Не намирах такива думи. „Табу“ беше същото като „отрова“. Слушах майка си, защото една дъщеря трябва да се учи от майка си, а майка ми знаеше много, много неща, които не знаеше никой човек. Образованието ми обаче понякога беше много трудно. Ако само имаше повече истории и песни в учението й, не толкова много думи, които се изплъзваха от мен като вода през мрежа!

Златното време мина, свърши красивото лято. Върна се сребърното време, когато мъглите изпълват долините между хълмовете преди да започнат дъждовете. Не бяхме чули нищо за Роди и Еднеде повече от година. Тогава една нощ мекото потропване на дъжда по тръстиковия покрив се превърна в драскане по вратата и шепот:

— Шшш! Всичко е наред... всичко е наред.

Събудихме огъня и седнахме в тъмнината около него, за да говорим. Роди беше станал висок и много слаб, като скелет с изсъхнала отгоре му кожа. Рана на горната устна я бе деформирала, така че изглеждаше озъбен и не можеше да казва „п“, „б“ или „м“. Гласът му беше станал мъжки. Сви се пред огъня, за да поеме повече топлина в костите си. Дрехите му бяха мокри парцали. Ножът висеше на въженце около шията му.

— Веше доvre — не преставаше да повтаря. — Не искау фовече да се връщау тау.

Не желаше да ни разказва за времето, година и половина, което бе прекарал в момчешката група, и обещавахе, че ще даде пълно описание, когато се върне на кораба. Каза ни обаче какво би му се наложило да прави, ако остане на Соро. Би трябвало да се върне в

територията си и да защитава положението си сред останалите момчета чрез страх и магьосничество, винаги да доказва силата си, докато стане достатъчно възрастен, за да напусне — тоест да се махне от територията и да скита сам, докато намери място, където мъжете да го допуснат да се установи. Еднеде и друго момче се чифтосали и смятали да напуснат, когато престанат дъждовете. За двойките било по-лесно според него, ако връзката им е сексуална. Щом не представляват конкуренция по отношение на жените, установилите се мъже не биха ги закачали. Ако в района обаче се настани нов мъж, където и да било в радиус от три дни път пеша от лелински кръг, неизбежно му се налагало да се доказва пред установилите се мъже.

— Ще отидат още три-четири години — каза той. — Съверничество, вой, винаги нащрек, следиш другите, фоказваш колко си силен, не сфиш цели нощи, фо цели дни. За да живееш сау цял живот. Не уога да го нафравя. — Погледна ме. — Не е за уен. Исау да си вървя у доуа.

— Ще се свържа с кораба веднага — каза майка тихо и с безкрайно облекчение.

— Не — заявих аз.

Роди наблюдаваше майка и вдигна ръка, когато тя се обърна, за да ме убеждава.

— Аз ще дойда — каза. — Тя може да остане. Защо да тръгва?

Както и аз, беше се научил да не използва имена без някаква сериозна причина. Майка погледна него, после мен, накрая се засмя.

— Не мога да я оставя тук, Роди!

— А защо ти сауата трябва да зауинеш?

— Защото искам — отговори тя. — Достатъчно ми е. Повече от достатъчно. Събрах огромен материал за жените, повече от седем години съм тук, сега ти ще попълниш празнините с информация за мъжете. Това е достатъчно. Време е, крайно време е да се върнем при нашите хора. Всички ние.

— Аз нямам хора. Не съм от никой народ — възразих. — Опитвам да стана индивид. Защо искате да ме отделите от душата ми? Искате да правя магии! Няма! Няма да правя магии! Няма да говоря вашия език! Няма да дойда с вас!

Майка продължаваше да не слуша. Започна да отговаря ядосано. Роди отново вдигна ръка, както правят жените, когато искат да пеят, и

тя го погледна.

— Уожем да говори у фо-късно — каза той. — Ще решиу. Трявва да спя.

Кри се в къщата ни два дни, докато решавахме какво да правим и как да го направим. Беше кошмарно време. Стоях си у дома, като че ли съм болна, така че да не се налага да лъжа хората. С Роди и майка говорехме и говорехме, и говорехме. Роди поиска майка да остане с мен. Аз поисках от нея да ме остави при Садне или Ноит, всяка от които несъмнено щеше да ме приеме в домакинството си. Отказа. Тя беше майката, аз — детето, така че властта ѝ беше свещена. Свърза се с кораба и уговори спускаем апарат да ни вземе от пусто място на два дни пеша от селото. Напуснахме през нощта, тихомълком. Не носех нищо, освен душеторбичката си. Ходихме целия следващ ден, дремнахме малко, когато престана да вали, продължихме да ходим и стигнахме пустинята. Наоколо имаше само издатини, кухни и пещери, руини от Преди времето. Почвата се състоеше от малки парченца стъкло и дребни частици и късчета, както е в пустините. Нищо не растеше там. Спряхме да чакаме.

Небето се отвори, нещо блестящо се спусна отгоре и застана пред нас на скалите, по-голямо от къща, но по-малко от руините от Преди времето. Майка ми ме погледна със странна, тържествуваща усмивка.

— Магия ли е? — попита. И наистина ми беше трудно да мисля, че не е. Все пак знаех, че е само предмет, че няма магия в предметите, а само в умовете. Не казах нищо. Не бях проговорила, откакто излязохме от дома.

Бях твърдо решила да не проговоря на никого, докато отново не се прибера у дома. Ала бях още дете, свикнало да слуша и изпълнява. На кораба издържах само няколко часа, после се разплаках и започнах да искам да си ида у дома. Моля ви! Моля ви! Мога ли да се прибера вече у дома!

Всички там бяха мили с мен.

Въпреки това мислех през какво е преминал Роди и през какво преминавах аз, сравнявах патилата ни. Разликата изглеждаше огромна. Той беше сам, без храна, без подслон, изплашено момче, което се

опитва да оцелее сред също толкова изплашени съперници при бруталната жестокост на по-големи младежи, които възнамеряват да запазят властта си, нещо, което смятат за мъжественост. За мен се грижеха, бях облечена, хранена толкова обилно, че ми призляваше, затоплена до трескавост, насочвана, убеждавана, хвалена, приета доброжелателно от жителите на много голям град, които ми предлагаха дял от силата си, което смятаха за хуманност. И той, и аз бяхме попаднали сред заклинатели. И той, и аз виждахме доброто у хората, сред които сме, но нито той, нито аз можехме да живеем сред тях.

Роди ми бе казал, че е прекарал множество мрачни нощи в територията Четири реки, седнал в заслон без огън да разказва историите, чути от лелите, да пее песните, които са в главата му. Аз правех същото всяка нощ на кораба. Ала отказвах да разказвам истории или да пея песни на хората там. Не исках да говоря там на моя език. Само така можех да мълча.

Майка ми се вбесяваше и дълго време не искаше да ми прости.

— Дължиш знанието си на нашите хора! — скара ми се. Не отговорих, защото можех само да ѝ кажа, че тези хора не са мои, че аз нямам хора. Аз съм индивид. Имах език, на който не говорех. Имах своето мълчание. Нямах нищо друго.

Тръгнах на училище. На кораба имаше деца на различна възраст, както в лелински кръг, много от възрастните ни преподаваха. Учех история и география на Екумена, а майка ми даде доклад, от който да се запозная с историята на Единайсет-Соро, това, което на моя език се нарича Преди времето. Научих, че градовете на моя свят са били най-големите, строени някога където и да било, че покривали изцяло два от континентите и имало само малки райони, оставени за земеделие. В градовете живеели сто и двавет милиарда души, а животните, морето, въздухът и пръстта умрели, докато накрая не започнали да умират и хората. Било ужасно. Срамувах се заради тази история и ми се щеше никой на кораба или в Екумена да не е чувал за нея. И все пак, мислех си, ако те знаеха историите, които знаех аз за Преди времето, щяха да разберат как магията се обръща против самата себе си и всъщност няма как да не е така.

След по-малко от година майка ми обяви, че се връщаме на Хаин. Лекарят на кораба и неговите умни машини поправиха устната на Роди. Той и майка бяха записали цялата информация, с която

разполагаха. Брат ми беше достатъчно голям, за да започне да се готви за школите в Екумена, където искаше да постъпи. Аз не бях добре, а машините на доктора не можеха да ме поправят. Продължавах да слабея, спях лошо, имах ужасни главоболия. Почти веднага след като пристигнахме на кораба, започнаха менструациите ми. Всеки път спазмите бяха непоносими.

— Животът на кораба не струва — казваше майка ми. — Трябва да си върнеш, на планета. На цивилизована планета.

— Ако отида на Хаин — отвърнах, — когато се прибера, хората, които познавам, ще са измрели преди стотици години.

— Спокойствие — увещава ме тя, — трябва да престанеш да мислиш за Соро. Напуснахме Соро. Трябва да престанеш да се заблуждаваш и измъчваш, трябва да гледаш напред, не назад. Целият ти живот е пред теб. На Хаин ще се научиш как да го живееш. Събрах кураж и заговорих на своя език:

— Вече не съм дете. Нямах власт над мен. Няма да отида. Вървете без мен! Аз няма да дойда с вас!

Бях научена да говоря такива думи на заклинатели, на магьосници. Не знаех дали майка напълно ги разбира, но пък наистина си даде сметка, че смъртно се страхувам от нея, и това я накара да млъкне.

След дълго мълчание, каза на хаински:

— Съгласна съм. Нямам власт над теб. Но имам определени права. Имам право на лоялност. На обич.

— Нищо, което ме поставя във властта ти, не може да е по право — възразих на своя език.

Тя ме гледаше.

— Ти си като тях — въздъхна горчиво. — Ти си една от тях. Не знаеш какво е обич! Затворила си се в себе си като камък. Не трябваше да те водя там! Хора, клечащи в развалините на едно общество — брутални, тесногръди, невежи, суеверни, до един живеещи в кошмарна самота, — и ги оставих да те направят като тях!

— Ти ме образова — казах аз. Гласът ми започна да трепери, устата ми се тресеше около думите. — Образова ме и училището тук. Моите лели обаче ме научиха на всичко и искам да завърша започнатото. — Плачех, но продължавах да стоя със стиснати юмруци. — Още не съм жена. Искam да бъда жена.

— Спо, ще станеш! Ще станеш десет пъти повече жена, отколкото можеш да бъдеш на Соро. Опитай да разбереш, да ми повярваш...

— Нямах власт над мен! — извиках и затворих очи, запуших ушите си с длани. Тогава тя дойде и ме прегърна, но аз останах ледена, издържах докосването ѝ, докато не ме пусна.

Екипажът на кораба се бе сменил изцяло, докато бяхме на планетата. Първите наблюдатели бяха заминали към други светове. Сега поддръжка ни беше един гетенец на име Арем — добродушна, наблюдателна персона, не много млад. Арем беше слизал на планетата, но само на двата мъртви континента, и се радваше на възможността да говори с нас, които сме „живели с живите“, както тойтя се изрази. Чувствах се добре в компанията на Арем, който не приличаше на никого друг. Арем не беше мъж — не можех да свикна около мен непрекъснато да има мъже, — но не беше и жена. Тоест не беше точно възрастен, ала не беше и дете — индивид, сам като мен. Тойтя не знаеше езика ми добре, но винаги се мъчеше да говори с мен на него. Когато започна кризата, Арем отиде при майка ми, за да поговори с нея. Предложил ѝ да ме остави да сляза отново на планетата. Роди присъствал на някои от тези разговори и ми разказа за тях.

— Арем предупреди, че ако отидеш на Хаин, най-вероятно ще умреш — каза ми той. — Душата ти ще умре. Тойтя смята, че донякъде това, което сме научили, прилича на нещата, които учат на Гетен в тяхната религия. Тези думи някак накараха майка да престане да негодува срещу примитивни суеверия... И Арем изтъкна, че можеш да бъдеш полезна на Екумена, ако останеш и завършиш образованието си на Соро. Ще бъдеш безценен източник. — Роди се изсмя презрително, след малко го направих и аз. — Ще те минират като астероид — добави, а след малко подхвърли: — Знаеш ли, ако останеш, а аз замина, ще сме умрели.

Така младите хора от корабите се изразяваха, когато единият трябва да прекоси светлинните години, а другият остава. Довиждане. Ние сме мъртви. Такава беше истината.

— Знам — казах. Усетих как гърлото ми се свива и ме обзе страх. Никога у дома не бях виждала възрастен да плаче, освен когато умря бебето на Сут. Сут ви цяла нощ. Ви като куче — така каза майка, но аз

никога не бях виждала и чувала куче. Чух една жена, която плачеше ужасно. Страхувах се да не звуча по същия начин.

— Ако се прибера у дома, когато направя душата си, кой знае, може би ще мога да отида на Хаин за малко — добавих на хаински.

— Ще търсиш? — попита Роди на моя език, засмя се, накара и мен да се разсмея.

Никой не остава с брат си. Знаех го. Роди обаче се беше върнал от мъртвите за мен и аз бих могла да се върна от мъртвите за него. Поне можех да се преструвам, че бих могла.

Майка ми взе решение. С нея щяхме да останем на кораба още една година, а Роди ще замине за Хаин. Аз продължавам да ходя на училище и ако в края на годината все още искам да сляза на планетата, ще сляза. С мен или без мен майка ми щеше да замине за Хаин и да отиде при Роди. Ако някога поискам да ги видя отново, мога да ги последвам. Този компромис не удовлетворяваше никого, но беше най-доброто, което успяхме да постигнем, и всички го приехме.

Когато заминаваше. Роди ми даде ножа си.

След заминаването му опитвах да не боледувам, полагах всички усилия да научавам всичко, което ми преподаваха в корабното училище, и се стараех да науча Арем да осъзнава и да избягва магията. Правехме заедно бавното ходене в корабната градина и първия час от нетранс движенията на Хандара от Кархиде на Гетен. Съгласихме се, че си приличат.

Корабът оставаше в системата Соро не само заради моето семейство, но защото екипажът се състоеше предимно от зоолози, дошли да изучават морско същество на Единайсет-Соро — някакво главноного, мутирало в посока висока интелигентност или пък вече си е било високоинтелигентно. Обаче проблемът с комуникацията съществуваше.

— Почти като с местните хора — отбеляза Постоянство, зоологът, който ни учеше и тормозеше безмилостно. Два пъти ни спусна долу с апарат, на необитаемите острови в северното полукълбо, където беше станцията й. Чувствах се много странно да слизам долу, в моя свят, и да съм толкова безкрайно далече от моите лели, сестри, от духовната ми сестра. Но не казах нищо.

Видях голямото бяло и боязливо същество да се издига бавно от дълбините, с бягащи цветни вълнички около извитите пипала и

звънящ звук, толкова бързо, че всичко свърши, преди да успееш да проследиш цветовете или да чуеш звука. Машината на зоолога възпроизведе розов отблясък и механично ускорено чуруликане, тенекиено и слабо в огромното море. Главногото търпеливо отговори на своя много неясен език.

— КП — каза ни Постоянство иронично. Комуникационен проблем. — Не знаем за какво говорим.

— Научих нещо от образованието си тук — обадих се. — В една от песните се казва... — поколебах се, защото опитвах да го превода на хаински, — ... казва се, че мисленето е един от начините да правиш, а правенето е един от начините да мислиш.

Постоянство се вторачи в мен неодобрително, както ми се стори, но вероятно само защото дотогава не й бях казвала нищо, освен „да“. Накрая попита:

— Да не би да предполагаш, че то не говори с думи?

— Може би изобщо не говори. Може би мисли.

Постоянство продължи да ме гледа още известно време, после каза:

— Благодаря.

Доби вид, сякаш и тя мисли. Щеше ми се да можех да потъна във водата като главногото.

Другите млади хора на кораба бяха дружелюбни и с добри маниери. Тези думи нямат превод на моя език. Аз бях недружелюбна и с лоши маниери и те ме оставяха на спокойствие. Бях благодарна. На кораба обаче нямаше място, на което да се усамотиш. Разбира се, всеки от нас си имаше стая. Макар и малък, „Хейхо“ беше построен на Хаин изследователски кораб, проектиран да осигурява на екипажа си комфорт, уединение, красота, докато виси в орбита около някоя планета с години и години. Обаче беше проектиран. Всичко беше направено от човек — всичко беше човешко. На кораба имах много повече възможности да остана сама, отколкото у дома, в къщата с една стая. Въпреки това там бях свободна, а сега бях в капан. Усещах напрежението на хората навсякъде около мен, непрекъснато. Хората около мен, хората с мен, хората, които ме притискат, притискат ме да стана като тях, една от тях, една от хората. Как да създам душата си? Едва успях да се вкопча в нея. Изпитвах ужас, че ще я изгубя завинаги.

Един от камъните в душеторбата ми, малък грозен сив камък, който взех в определен ден, от определено място на хълмовете над реката по сребърно време, малко късче от моя свят, той стана мой свят. Всяка вечер го вадах и го държах в ръка, докато лежах в леглото и чаках да заспя, докато мислех за слънчевата светлина по хълмовете над реката, слушах мекото шумолене на корабните системи, досущ механично море.

Лекарят с надежда ми даваше различни тонизиращи средства. С майка закусвахме заедно всяка сутрин. Тя продължаваше да работи, да превръща бележките, които бяхме водили през годините на Единайсет-Соро, в доклад до Екумена, но знаех, че работата ѝ не върви добре. Нейната душа също беше изложена на опасност, не по-малко от моята.

— Никога няма да се откажеш, нали, Спо? — попита ме една сутрин в тишината на закуската ни. Тишината не беше послание от моя страна. Просто се отпусках в нея.

— Майко, искам да си отида у дома и ти искаш да си отидеш у дома — казах. — Не можем ли?

За момент изражението ѝ стана странно, докато ме разбираше погрешно. После неразбирането се превърна в скръб, покруса, облекчение.

— Ще бъдем ли умрели? — попита ме с изкривени устни.

— Не знам. Трябва да създам душата си. Тогава ще знам дали ще мога да дойда.

— Знаеш, че аз не мога да се върна. Всичко зависи от теб.

— Знам. Иди, виж Роди — казах. — Прибери се у дома. Тук и двете умираме.

Тогава от мен започнаха да се изтръгват стонове, ридаене, виене. Майка плачеше. Дойде при мен и ме прегърна, а аз можех да прегърна майка си, да се притисна в нея и да плача с нея, защото магията ѝ беше развалена.

От приближаващия спускаем апарат видях океаните на Единайсет-Соро и в безкрая на радостта си помислих, че когато стана голяма и тръгна сама, ще отида на морския бряг и ще наблюдавам морските зверове как показват цветовете и мелодиите си, докато науча какво мислят. Ще слушам, ще се уча, докато душата ми стане голяма

като сияйния свят. Осакатената пустош се изви под нас, руини колкото континент, безкрайна пустиня. Кацнахме. Носех само душеторбичката си и ножа на Роди, окачен на врата ми, имплантиран комуникатор зад дясното ми ухо и медицински комплект, който майка беше приготвила за мен. „Няма смисъл да умираш от инфектиран пръст, нали?“ — подхвърли. Хората от апарата казаха „довиждане“, но аз не обърнах внимание. Тръгнах към края на пустинята, към дома.

Беше лято. Нощта беше къса и топла. Ходих през по-голямата част от нея. Стигнах лелинския кръг към средата на втория ден. Отидох до моята къща предпазливо, да не би някой да се е заселил в нея, докато ме е нямало. Заварих я обаче точно така, както я оставихме. Дюшеците бяха мухлясали и ги изнесох на слънце, заедно със завивките, после отидох до градината, за да проверя какво е останало да расте. Пигито беше станало дребно и с много семки, но имаше и добри корени. Дойде малко момченце и се вторачи в мен — вероятно бебето на Миги. След малко дойде Хиуру. Седна близо до мен в градината, на слънце. Усмихнах ѝ се, когато я видях, тя също ми се усмихна, но трябваше да мине време, преди да намерим какво да си кажем.

— Майка ти не се върна — отбеляза тя.

— Мъртва е — отговорих.

— Съжалявам — каза тя.

Наблюдаваше ме как изравям следващия корен.

— Ще дойдеш ли в пеещия кръг? — попита ме.

Кимнах.

Тя се усмихна пак. С розово-кафявата си кожа и раздалечени очи Хиуру бе станала много красива, но усмивката ѝ беше съвсем същата, каквато беше, когато бяхме малки момиченца.

— Хи-хаа — въздъхна тя с дълбоко удовлетворение, както лежеше направо на земята, подпряла брадичка на дланите си. — Това е хубаво.

Продължих да се кискам блажено.

Тази година и следващите две бях в пеещия кръг с Хиуру и две други момичета. Дидсу също идваше често, както и Хан, жена, заселила се в нашия лелински кръг, за да роди първото си бебе. В пеещия кръг по-големите момичета разказват историите, пеят песните и разпространяват знанията, които са научили от майките си, а младите

жени, които са живели в други лелински кръгове, разказват каквото са научили там. Така жените създават взаимно душите си и се учат да създават душите на децата си. Хан живееше в къщата, в която беше умряла старата Днеми. Никой не беше умираал в лелинския ни кръг, докато ние живеехме там, освен бебето на Сут. Майка ми се оплакваше, че нямала никакви данни за смъртта и погребенията. Сут си отиде заедно с мъртвото бебе и така и не се върна повече. Никой не отвори дума за нея след това. Мисля, че тази случка настрои майка ми зле към останалите повече от всичко друго. Ядосваше се и се срамуваше, че не може даже да опита да утеши Сут и че никой друг не го прави. „Не е човешко — казваше. — Това е чисто животинско поведение. Нищо не може да бъде по-ясно доказателство, че тук имаме една разбита култура, не общество, а остатъци от такова. Ужасяваща, кошмарна бедност.“

Не знам дали смъртта на Днеми щеше да я накара да промени мнението си. Днеми умираше от дълго време, от бъбречна недостатъчност, мисля си. Цветът ѝ стана тъмнооранжев — разви жълтеница. Докато се справяше сама, никой не ѝ помагаше. Когато не излезе от къщата си ден или два, жените изпратиха децата с вода, малко храна и дърва за огъня. Така мина зимата. После, една сутрин малкият Раши каза на майка си, че леля Днеми „гледа втречено“. Тогава няколко жени отидоха до къщата ѝ и влязоха вътре за първи и последен път. Повикаха всички момичета от пеещия кръг, така че да се научим какво да правим. Редувахме се да седим до тялото или на верандата пред къщата, пеехме тихи песни, детски песни, давахме на душата един ден и една нощ да напусне тялото и къщата. След това по-възрастните жени я увиха в завивка, завързаха я на нещо като носилка и я отнесоха към опустошените земи. Там щяха да оставят трупа — под купчина камъни или в някоя от развалините на древния град.

— Това са земите на мъртвите — каза Садне. — Каквото умре, остава там.

Хан се засели в онази къща година след това. Когато бебето ѝ започна да се ражда, тя поиска Дидсу да ѝ помогне, а ние с Хиуру останахме пред вратата и гледахме, за да можем да се научим. Това, което видях, беше чудесно и промени цялата посока на мисленето ми, а също и на Хиуру. Хиуру заяви:

— Искам да го направя!

Аз замълчах, но си помислих, че и аз искам, но нека мине време, защото след като родиш дете, никога няма да си сама.

И макар че пиша за другите, за взаимоотношенията им, сърцевина на моя живот е моята самота.

Мисля, че няма начин да пиша за времето, което съм прекарвала сама. Да пишеш означава да разкажеш нещо на някого, да общуваш с другите. КП, както би казала Постоянство. Самотата е некомуникация, отсъствие на други, наличие на самодостатъчност.

Самотата на една жена в лелинския кръг, разбира се, твърдо се основава на присъствието на други, на съвсем близко разстояние. Тя е условна и поради това човешка самота. Установилите се мъже са свързани с жените също толкова здраво, макар и не един с друг. Обиталищата им са интегрален, макар и далечен елемент на лелинския кръг. Дори търсещата жена е част от обществото — движеща се част, която свързва вече установилите се части. Абсолютна е единствено изолацията на мъж или жена, решили да живеят извън поселищата. Те са изцяло извън мрежата. На някои светове тези хора са наричани светци, свети хора. Тъй като изолацията е сигурен начин да се попречи на магията, на моя свят се приема, че те са заклинатели, които или са отхвърлени от останалите, или от собственото им съзнание по тяхна собствена воля.

Знаех, че съм силна с магиите — как би могло да е иначе, — и започнах да копнея да се измъкна. Щеше да е много по-лесно и безопасно, ако съм сама. Същевременно обаче исках да науча повече за голямата безопасна магия, тази, която се появява между мъжете и жените.

Предпочитах да събирам храна пред заниманията с градинарство и доста често обикалях хълмовете. И в онези дни, вместо да стоя настрана от къщите на мъжете, скитах близо до тях, гледах ги, гледах и самите мъже, ако са излезли вън. Те също ме гледаха. Дългата, блестяща коса на Куция от долното течение сега сивееше малко, но когато седеше и пееше неговите безкрайни, протяжни песни, открих, че застивам и го слушам — сякаш в краката ми вече няма кости. Той беше много хубав. Хубав беше и мъжът, когото помнех като малко момче на име Трет в лелинския кръг, когато и аз бях малка, беше син на Бехю. Беше се върнал от момчешката група и от скитанията си и си бе построил къща с хубава градина в долината на Потока с червените

камъни. Имаше голям нос и големи очи, дълги ръце и крака, дълги пръсти, и се движеше много тихо, като Арем, когато правеше нетранс. Често ходех да събирам нископлод в долината на Потока с червените камъни.

Веднъж той дойде по пътеката и ме заговори.

— Ти си сестрата на Роди — каза с дебел глас, но тихо.

— Той е мъртъв — отвърнах.

Мъжът от Червените камъни кимна.

— Това е неговият нож.

В моя свят никога не бях разговаряла с мъж. Чувствах се много странно. Продължих да бера плодове.

— Береш зелените — каза мъжът от Червените камъни.

Заради мекия му усмихнат глас краката ми отново останаха без кости.

— Мисля, че никой не те е докосвал — добави. — Аз ще те докосна нежно. Мисля за това, за теб, откакто дойде в началото на лятото. Виж, ето един храст, натежал от зрял нископлод. Онези са зелени, ела тук.

Приближих се до него, до храста със зрял плод.

Когато бях на кораба, Арем ми обясни, че в много езици има само една дума и за сексуално желание, и за връзката между майка и дете, и за връзката между сродните души, чувството към дома и почитта към свещеното. Наричат всичко това „любов“. В моя език няма такава голяма дума. Може би майка ми е права, че човешкото величие е изчезнало от моя свят с хората от Преди времето и са останали само дребни, жалки, разпокъсани неща и мисли. На моя език любовта е много на брой различни думи. Една от тях научих с мъжа от Червените камъни. Пеехме си я един на друг.

Направихме си къща от храсти в малка ниша край потока, изоставихме градините си, но събрахме много, много сладки плодове.

Майка ми беше сложила противозачатъчни за цял живот в медицинския комплект. Тя не вярваше на билките от Соро. Аз вярвах и вършеха работа.

Когато обаче година или две след това, по златно време, реших да изляза да търся, реших, че мога да попадна на места, където нужните билки са редки, така че залепих едно малко контрацептивно бижу на лявото си ухо. Първо съжалих, защото ми заприлича на магия.

После си казах, че ставам суеверна. Това противозачатъчно не беше повече магия от билките, само действаше по-дълго. Бях обещала на майка ми и на душата си никога да не бъда суеверна. Кожата над контрацепта зарасна, взех душеторбата си и ножа на Роди, и тръгнах по света.

Казах на Хиуру и на мъжа от Червените камъни, че заминавам. С Хиуру пяхме и разговаряхме една цяла нощ долу, край реката. Мъжът от Червените камъни попита с мекия си глас:

— Защо искаш да заминеш?

И аз му отговорих:

— За да се освободя от магията ти, заклинателю! — Което беше отчасти вярно. Ако продължах да ходя при него, щях винаги да ходя при него. Искях да дам на душата и тялото си по-голям свят, в който да съществуват.

Да разкажа за годините търсене сега ми е по-трудно от всякога. КП! Търсещата жена е съвсем сама, освен ако не поиска секс от установил се мъж или не се настани временно в лелински кръг, за да пее и слуша с пеещия кръг. Ако попадне близо до момчешка група, изложена е на опасност. Ако попадне на див единак, също е в опасност. Също и ако се нарани или навлезе в замърсен район. Няма никакви отговорности, освен към самата нея, а многото свобода е и много опасна.

В дясната ми ушна мида беше имплантиран малък комуникатор. На всеки четирийсет дни, както бях обещала, изпращах сигнал до кораба, който означаваше „всичко е наред“. Ако исках да напусна, трябваше да изпратя друг сигнал. Можех да поискам спускаемият апарат да ме измъкне от лоша ситуация, но макар и да изпадах в лоши ситуации няколко пъти, и през ум не ми мина да го направя. Сигналят ми беше само обещание към майка ми и нейните хора, мрежата, от която вече не бях част, безсмислена комуникация.

Животът в лелинския кръг или на установилите се мъже се повтаря, както казах. Така че може да е скучен. Нищо ново не се случва. Умът винаги иска нови случки. Така че за младата душа има скитане и търсене, пътешествия, опасности, промяна. Разбира се, пътешествията, опасностите, промените имат своя собствена скука. В крайна сметка другото е едно и също, отново и отново. Друг хълм, друга река, друг мъж, друг ден. Краката започват да се движат по

дълга, дълга окръжност. Тялото започва да мисли какво е научило у дома, когато се е учило да стои неподвижно. Да осъзнава. Да осъзнава прашинката под петата на стъпалото и кожата на стъпалото, и докосването на аромата от въздуха по бузата, и спускането, движението на светлината във въздуха, цвета на тревата по високия хълм от другата страна на реката, и мислите за тялото, за душата, за трепкането и вълничките от цветове и звуци в бистрата тъмнина на дълбините, във вечно движение, вечно променящи се, вечно нови.

И така, най-накрая се прибрах у дома. Нямахме ме около четири години.

Хиуру се бе заселила в старата ми къща, след като напуснала къщата на майка си. Не беше търсила, но се бе научила да ходи в долината на Потока с червените камъни. И беше бременна. Зарадвах се, когато видях, че живее там. Единствената свободна къща беше една полуразрушена и твърде близо до къщата на Хедими. Реших да си построя нова. Изкопах кръга, дълбок до гърдите. Копаенето ми отне почти цялото лято. Нарязах пръчки, подредих ги и ги преплетох, после покрих всичко с дебел пласт кал, отвътре и отвън. Спомних си как правихме това с майка ми преди толкова години и как тя каза: „Това е правилно. Това е добро“. Оставих покрива отворен, така че горещото слънце на късната есен да изпече калта и отвътре. Преди да започнат дъждовете, поставих покрив от три пласта, защото ми беше писнало да съм мокра през зимата.

Лелинският ми кръг беше по-скоро нишка, отколкото кръг, и се простираше по протежение на северния бряг на реката около три километра. Моята къща удължи нишката значително нагоре по течението, над всички останали. Виждах само дима от огнището на Хиуру. Вкопах я на слънчев склон, с добро отводняване. И досега си я бива.

Установих се. Част от времето ми отиваше за събиране на храна и градинарство, както и за всичките досадни, повтарящи се дейности на примитивния живот, част отделях за пеене и премисляне на историите, които бях научила там и по време на търсенето ми, и на нещата, които бях научила на кораба. Съвсем скоро разбрах защо жените се радват, ако децата ходят да ги слушат — защото песните и историите трябва да бъдат чути, да бъдат слушани.

— Слушайте! — казвах на децата. Децата в лелинския кръг идваха и си отиваха като малките рибки в реката, по едно, две или пет, малки, големи. Когато идваха, аз им пеех или им разказвах истории. Когато ги нямаше, продължавах в тишина. Понякога отивах в пеещия кръг, за да предам на другите момичета наученото по време на пътешествията ми. И това е всичко, което правех. Освен че винаги полагах усилия — винаги — да осъзнавам какво правя.

Чрез самотата душата се спасява от правене или понасяне на магии. Спасява се чрез осъзнаване от скука, от отегчение. Нищо не е скучно, ако го осъзнаваш. Може да е дразнещо, но не е скучно. Ако е приятно, удоволствието няма да закъснее, щом го осъзнаваш. Осъзнаването е най-трудното нещо, което душата може да направи, мисля си.

Помогнах на Хиуру да роди бебето си, момиче, и после си играех с него. След около две години извадих контрацепта от лявата си ушна си мида. Тъй като остана малка дупчица, аз я пробих изцяло с обгорена игла и когато заздравя, мушнах вътре малко бижу, което намерих в една руина, когато търсех. На кораба бях видяла един мъж със закачено по този начин бижу. Носех го, когато събирах храна. Стоях настрана от Потока с червените камъни. Мъжът там се държеше така, сякаш има претенции над мен, права над мен. Аз още го харесвах, но не ми допадаше миризмата на магия около него, въображаемата му власт над мен. Отидох в планините, на север.

Когато се прибрах у дома, в старата северна къща се бяха настанили двама млади мъже. Момчетата често преминаваха през момчешките групи, като се събираха по двойки, и често напускаха територията на групата по двойки. Това увеличаваше шансовете им да оцелеят. Някои ставаха и сексуални партньори, други — не. Някои оставаха по двама, други — не. Един от тази двойка предишното лято беше заминал с друг мъж. Този, който бе останал, не беше хубав, но аз го забелязах. Имаше нещо солидно в него, което харесвах. Тялото и ръцете му бяха къси и силни. Ухажвах го малко, но той беше много стеснителен. Този ден от сребърното време, когато мъглата се стели над земята, той видя бижутото на ухото ми и очите му се разшириха.

— Красиво е, нали? — подхвърлих.

Той кимна.

— Сложих си го, за да те накарам да ме погледнеш — казах.

Беше толкова стеснителен, че накрая добавих:

— Ако ти харесва да правиш секс само с мъже, просто ми кажи. Наистина не бях сигурна.

— О, не — каза той, — не. Не.

Запъна се, после хукна назад по пътеката. Обърна се обаче. И аз го последвах бавно, без да знам дали ме иска, или иска да се отърве от мен.

Чакаше ме пред малка къща в горичка от червен корен, прекрасна малка беседка, отвън покрита с листа, така че можеш да минеш на една ръка разстояние край нея и да не я забележиш. Вътре беше постлал сладка трева, плътна, суха и мека, ухаеща на лято. Пропълзях, за да вляза, защото вратата беше много ниска, и седнах в миришещата на лято трева. Той остана вън.

— Влез — подканих го и той пропълзя, много бавно.

— Направих я за теб — каза.

— А сега ми направи дете — предложих аз.

И се случи. Може би в онзи ден, може би по-късно.

Сега ще ви кажа защо след всичките тези години се обадох на кораба, без дори да знам дали все още е там, между планетите, и поисках спускаемият апарат да ме вземе от пустата земя.

Роди ми се дъщеря и това беше желанието на сърцето ми и изпълни душата ми. Когато се роди синът ми миналата година, разбрах, че няма удовлетворение. Той ще порасне, ще стане мъж и ще си отиде, ще се бори и ще устоява, ще живее и умре както мъжете. Дъщеря ми, която се казва Йеднеке, Лист, като майка ми, ще порасне и ще стане жена, ще остане или ще си тръгне — както реши. Аз ще живея сама. Така трябва да бъде, такова е и желанието ми. Но аз съм от два свята. Аз съм индивид от този свят и жена от света на майка ми. Дължа знанието си на децата на нейния народ. Поради това поисках апаратът да дойде и говорих с хората от него. Те ми дадоха да прочета доклада на майка ми и записаха моята история със своята машина за тези, които искат да научат един от начините да създадеш душата си. На тях, на децата, казвам: Слушайте! Избягвайте магията! Осъзнавайте!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.